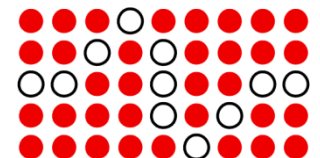

L'adquisició de les codes en català i en castellà

Joan M. Borràs i Comes (UAB)

Seminari de Fonologia

Introducció

Adquisició de les codes

Factors que en donen compte

Objectius

Adquisició de les codes

- Variabilitat entre les primeres produccions infantils
 - entre parlants de distintes llengües
 - entre parlants d'una mateixa varietat
- Una sèrie de factors intenten explicar la variabilitat
 - prosòdia, percepció, producció, freqüència en la llengua...
 - pocs estudis els han tractat conjuntament i de manera controlada
- Tendències **universals** vs. **freqüència** específica en la llengua input

Factors que en donen compte

■ Accent

- Més prominència acústica (diferent tonalitat, més durada, amplitud més forta)
- Millor processament, millor percepció
- Menys omissions, menys reducció de segments
- Les codes accentuades es produeixen abans

■ Posició en el mot

- Les síl·labes finals contenen senyals acústics més potents que les medials (sovint s'allarguen...)
- Francès, anglès, català: les finals s'adquireixen abans
- Espanyol i portuguès peninsulars: finals / medials

Prominència vs. Freqüència, 1

- L'alta **freqüència** d'un patró fonològic en la llengua ambient pot accelerar-ne el procés d'adquisició
 - Estudis de percepció
 - Estudis de producció
- L'alta freqüència de rimes complexes en una llengua accelera l'adquisició de les codes
 - Anglès i alemany: codes ja en estadis inicials de llenguatge
 - Japonès i espanyol: es comencen a produir més tard
- Prieto et al. (2005):
 - català i castellà difereixen en la freqüència d'aparició de codes
 - això condiona l'adquisició de les codes per part dels xiquets

Prominència vs. Freqüència, 2

- Zamuner (2003) pel que fa a segments
 - *Hipòtesi de la gramàtica universal* (cerca en 35 llengües)
 - Coronals, Sonants
 - *Hipòtesi de la gramàtica específica de la llengua* (corpus infantil)
 - Coronals+/k/, No efecte de sonicitat
 - Les tres anàlisis realitzades són favorables a la segona

- Kirk & Demuth (2006): diversos contextos fonològics
 - Resultats coherents amb les prediccions de la hipòtesi de la prominència
 - efectes significatius de la tonicitat
 - de la posició en el mot en el cas de les síl·labes àtones
 - de la llargària del mot

Objectius

- Acotar els efectes d'accent, posició i nombre de síl·labes en l'adquisició de les codes
- Comparar les hipòtesis de prominència i de freqüència
 - les llengües difereixen pel que fa a la freqüència de les codes
 - la prominència només pot fer una sola predicció
- Investigar diferències interlingüístiques
 - monolingües catalans
 - monolingües espanyols

Hipòtesis

Freqüència en les llengües
Prominència acústica

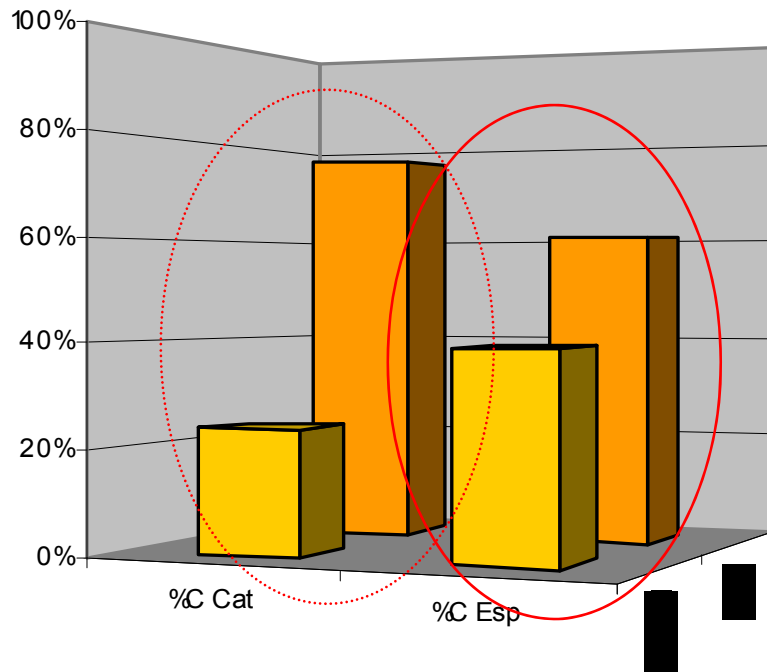
Freqüència, complexitat

CATALÀ

ESPANYOL

Forma sil·làbica	CV ($\approx 50\%$) > CVC ($\approx 25\%$)	
Posició final	fins a 4 cons., qualsevol tipus	només 1 i de tipus coronal
Posició medial	cons. + /s/	simplificacions

Posició en el mot

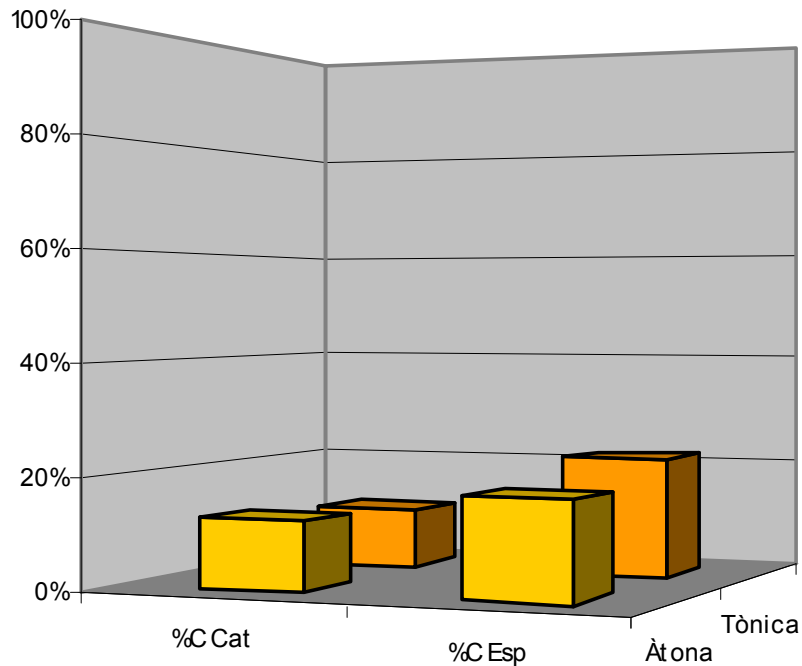

■ Català
□ Posició final, **76%**

■ Espanyol
□ Posició final, **61%**

	%C Cat	%C Esp
■ Medial	24%	39%
■ Final	76%	61%

Posició medial: accent

■ Català

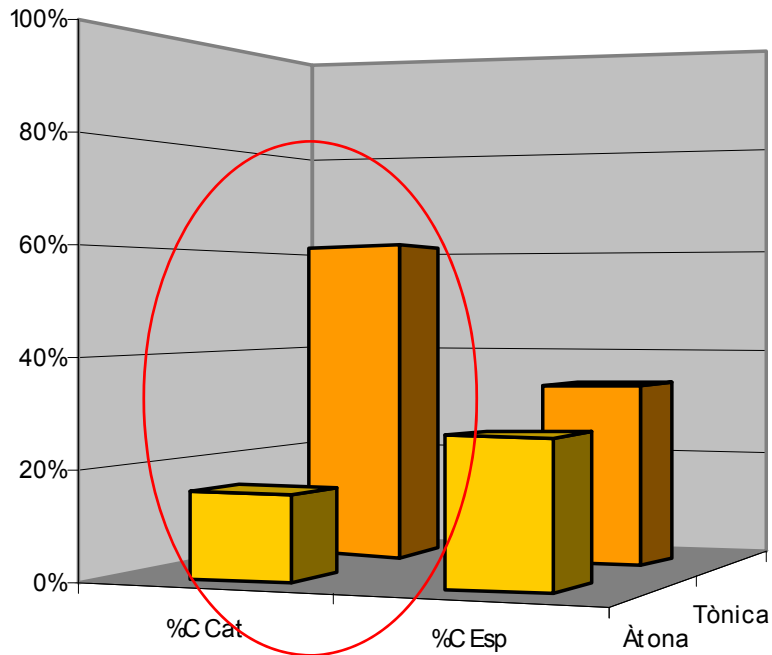
□ Finals: tòniques, **47%**

■ Espanyol

□ Finals: tòniques, **55%**

	%C Cat	%C Esp
■ Àtona	13%	18%
■ Tònica	11%	22%

Posició final: accent

■ Català

□ Finals: tòniques, **80%**

■ Espanyol

□ Finals: tòniques, **56%**

	%C Cat	%C Esp
■ Àtona	15%	27%
■ Tònica	61%	34%

Hipòtesi de la freqüència

■ Catalans

- Codes finals tòniques > resta de contextos

■ Castellans

- Codes finals (tòniques i àtones) > codes medials

Hipòtesi de la prominència

- Coda tònica > coda àtona final > coda àtona medial

Metodologia

Participants

Materials

Anàlisi

Participants

- Subjectes (1;11 - 2;05)
 - 8 aprenents de català
 - 8 aprenents de castellà
- Àrea metropolitana de Barcelona
 - Escola bressol en català
- Control del desenvolupament lèxic i lingüístic
 - Qüestionari de 150 ítems lèxics, en dues columnes
 - Formulari sobre les llengües escoltades i freqüència

Materials, 1

Bisíl·labs amb 1 coda, controlant tots els factors

■ Accent

Una coda es produeix millor depenent que ocupe una síl·laba accentuada o no?

- Coda medial àtona vs. coda medial tònica: $cv\underline{C}.'cv$ | $'cv\underline{C}.cv$
- Coda final àtona vs. coda final tònica: $'cv.cv\underline{C}$ | $cv.'cv\underline{C}$

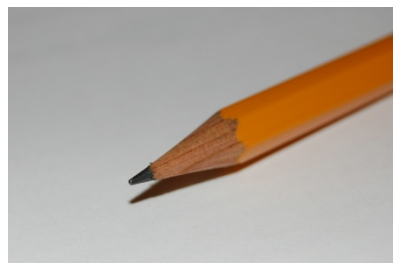
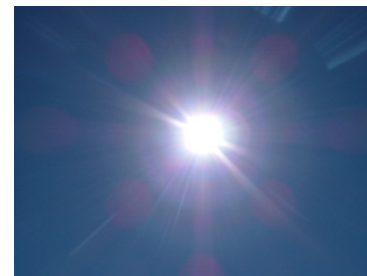
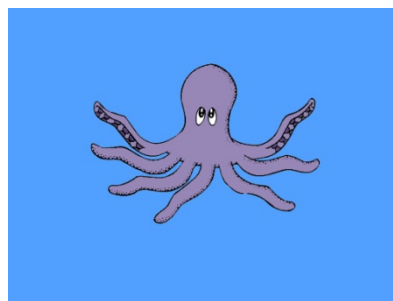
■ Posició en el mot

Una coda es produeix millor depenent que ocupe una síl·laba final o no?

- Coda àtona medial vs. coda àtona final: $cv\underline{C}.'cv$ | $'cv.cv\underline{C}$
- Coda tònica medial vs. coda tònica final: $'cv\underline{C}.cv$ | $cv.'cv\underline{C}$

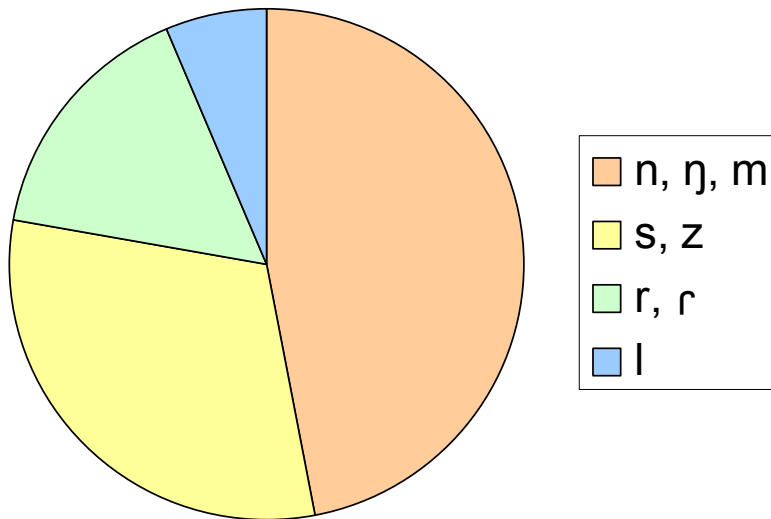
Materials, 2

- 2 conjunts de 24 mots cadascun
 - Mots reals
 - comuns
 - típicament infantils
 - (sense coda morfològica)
 - Mots inventats
 - nuclis sil·làbics /u/, /a/, /i/
- Segments
 - amb freqüència similar en català i castellà
 - coronals i alveolars
 - /l/, /n/, /r/, /s/

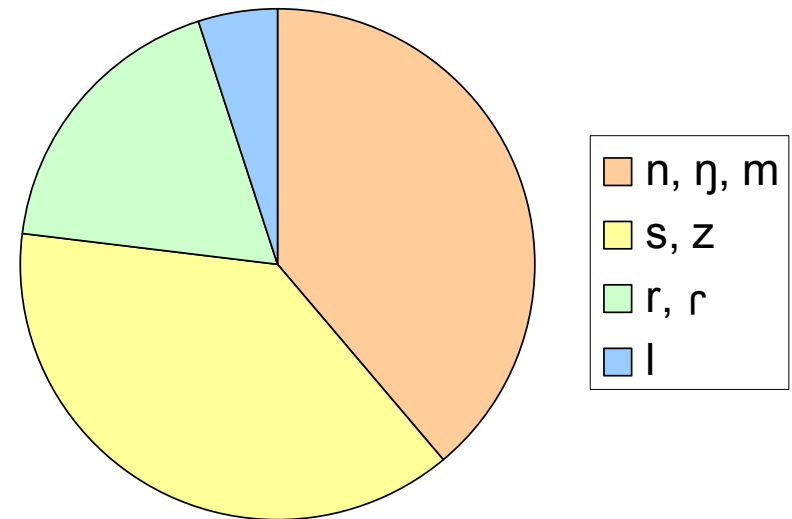

Freqüència lingüística dels segments

Català

Espanyol

Estímuls: mots reals

català	CVC̣.'CV	'CVC̣.CV	'CV.CVC̣	CV.'CVC̣
lateral	<i>balcó</i>	<i>galta</i>	<i>núvol</i>	<i>mussol</i>
nasal	<i>menjar</i>	<i>panxa</i>	<i>plàtan</i>	<i>davant</i>
rhotic	<i>dormir</i>	<i>porta</i>	<i>vàter</i>	<i>iogurt</i>
fricative	<i>bastó</i>	<i>mosca</i>	<i>llapis</i>	<i>arròs</i>

castellà	CVC̣.'CV	'CVC̣.CV	'CV.CVC̣	CV.'CVC̣
lateral	<i>saltó</i>	<i>pulpo</i>	<i>móvil</i>	<i>papel</i>
nasal	<i>pintó</i>	<i>manta</i>	<i>comen</i>	<i>limón</i>
rhotic	<i>cortó</i>	<i>carne</i>	<i>váter</i>	<i>yogur</i>
fricative	<i>gastó</i>	<i>mosca</i>	<i>llaves</i>	<i>nariz</i>

Estímuls: mots inventats

pseudomots	CVC.'CV	'CVC.CV	'CV.CVC	CV.'CVC
lateral	pil.'na	'pil.na	'na.pil	na.'pil
nasal	kun.'ta	'kun.ta	'ta.kun	ta.'kun
rhotic	lar.'bu	'lar.bu	'bu.lar	bu.'lar
fricative	nis.'ma	'nis.ma	'ma.nis	ma.'nis

Mots reals i mots inventats

- Visualitzar si efectes lèxics poden incidir en la realització fonètica primerenca dels mots
- Zamuner, Gerken & Hammond (2004)
 - les produccions imitades dels xiquets són sovint avançades a les seues produccions espontànies
 - els xiquets no estan «limitats per restriccions articulatòries o perceptives, sinó que els errors infantils estan ben influïts per la seua habilitat d'accedir a les representacions emmagatzemades»
- Kehoe & Stoel-Gammon (2001)
 - no hi ha diferència entre les produccions de mots reals i inventats de monolingües anglesos d'1;06 a 2;00 d'edat

Anàlisi, 1

- S'analitzen aprox. 43 codes per xiquet
- No es compten els truncaments (bisíl·labs produïts monosil·làbicament)
 - Quasi un 8% dels casos
 - 90% en iambes ($z = -7,507; p < .001$)
 - els catalans produeixen més del doble de truncaments que els espanyols ($z = -6,410; p < .001$)
 - Resultats consistents amb Prieto (2006)
 - Importància crucial de la franja d'edat dels parlants
 - els espanyols ja han adquirit el peu iàmbic
 - els catalans no aconsegueixen la mateixa fita fins al final del període

Anàlisi, 2

■ Què considerem coda?

- Produccions correctes
- Substitucions per consonant i per semivocal
- Assimilacions a l'obertura sil·làbica següent

vàter → *vatet*
carne → *canne*

■ Anàlisi estadística

- Variable de resposta categorial (1, 0)
- Anàlisi no paramètrica
 - Prova dels rangs amb signe de Wilcoxon

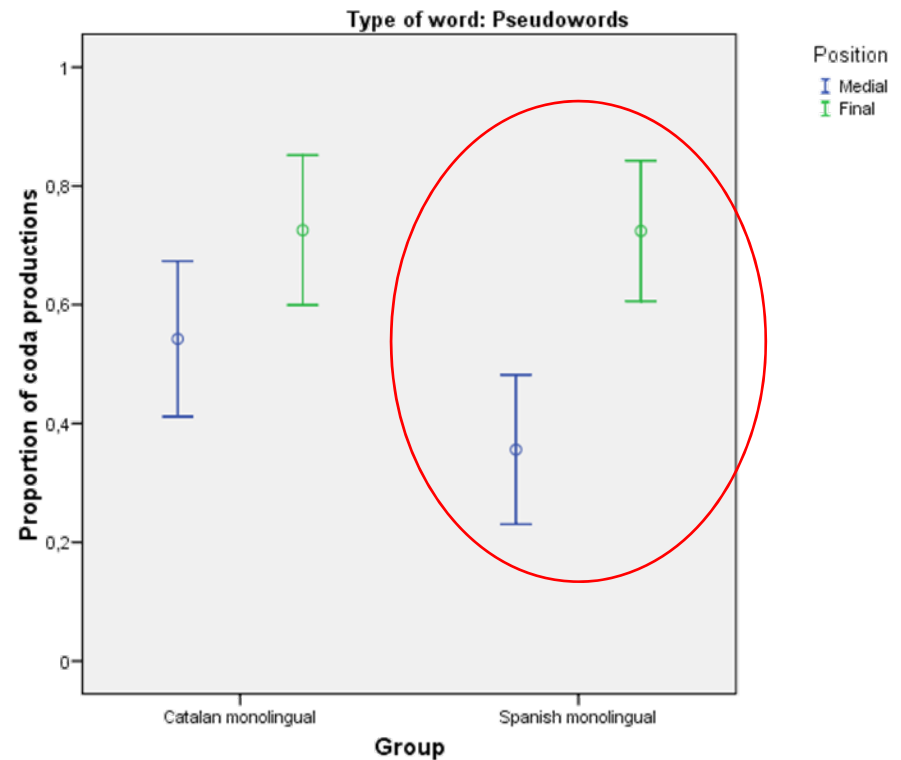
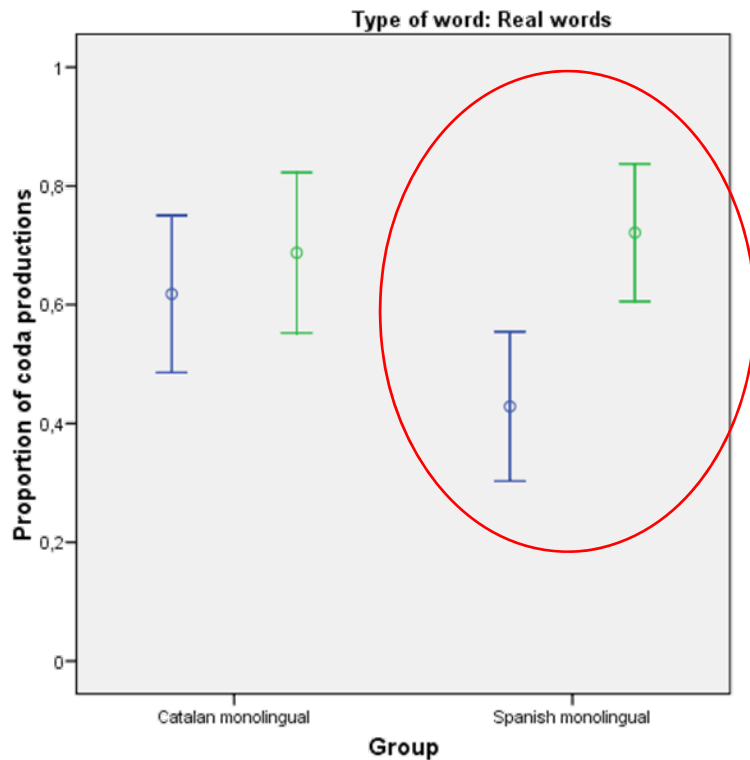
Resultats

Posició en el mot

Accent en posició medial

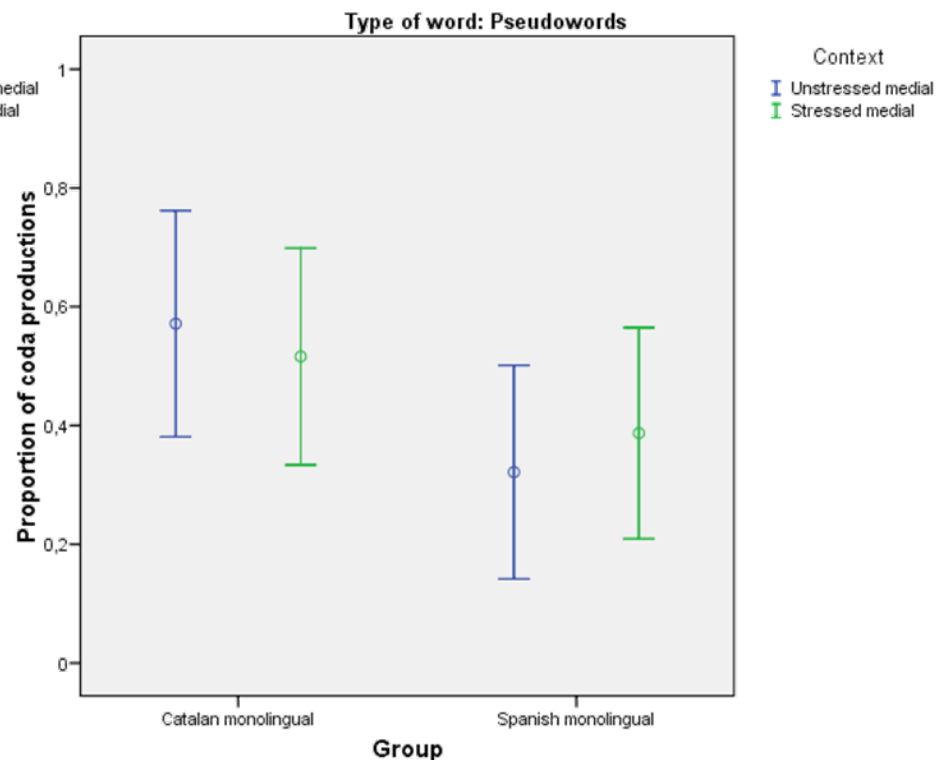
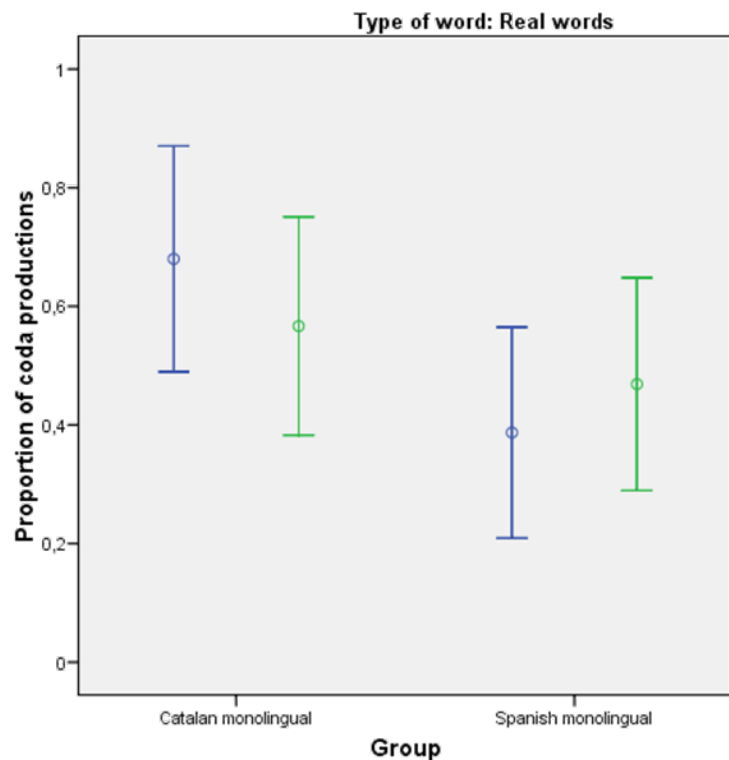
Accent en posició final

Efecte de la posició en el mot

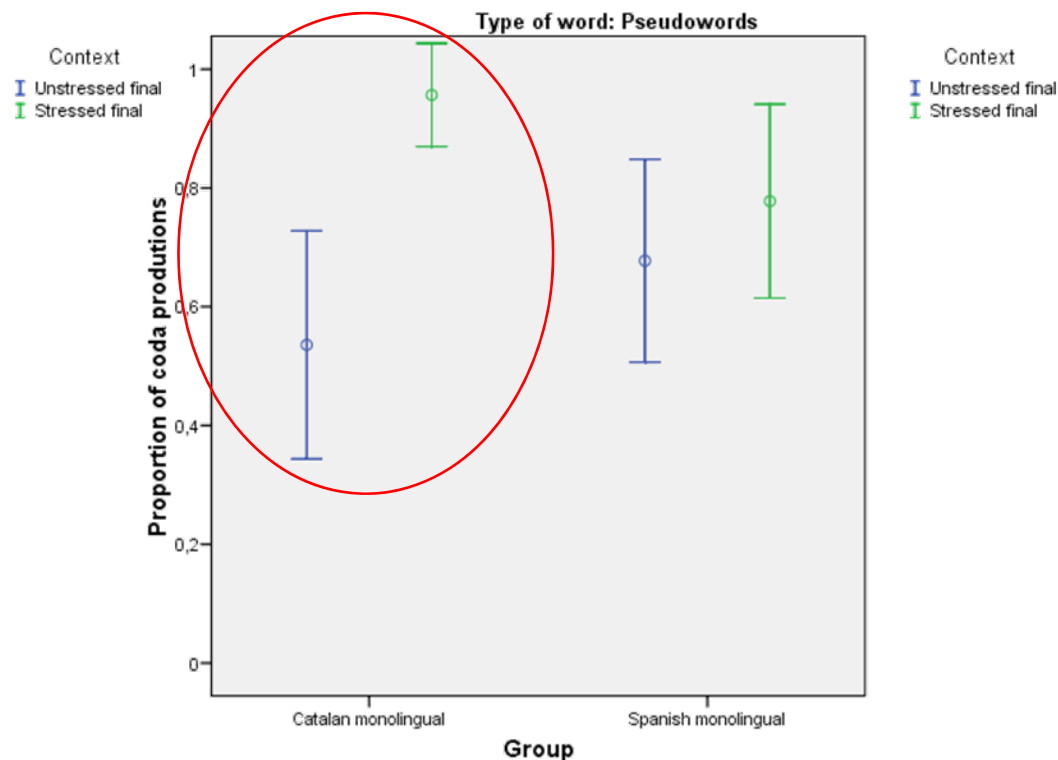
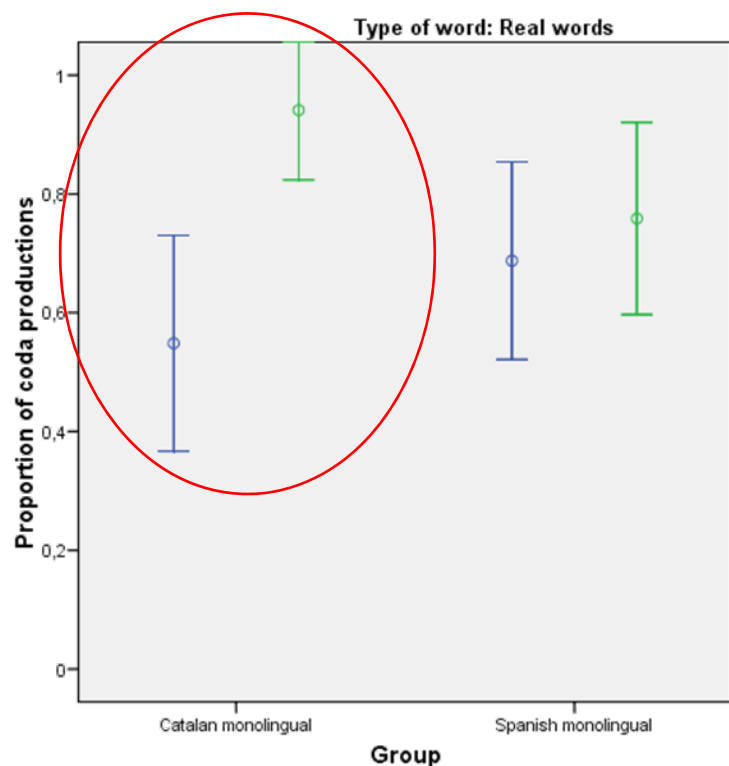
- Els castellans, $p < .001$ en les dos tasques; els catalans, sense significació ($p > .05$)

Efecte de l'accent en posició medial

- No s'observa significació a cap banda ($p > .05$)

Efecte de l'accent en posició final

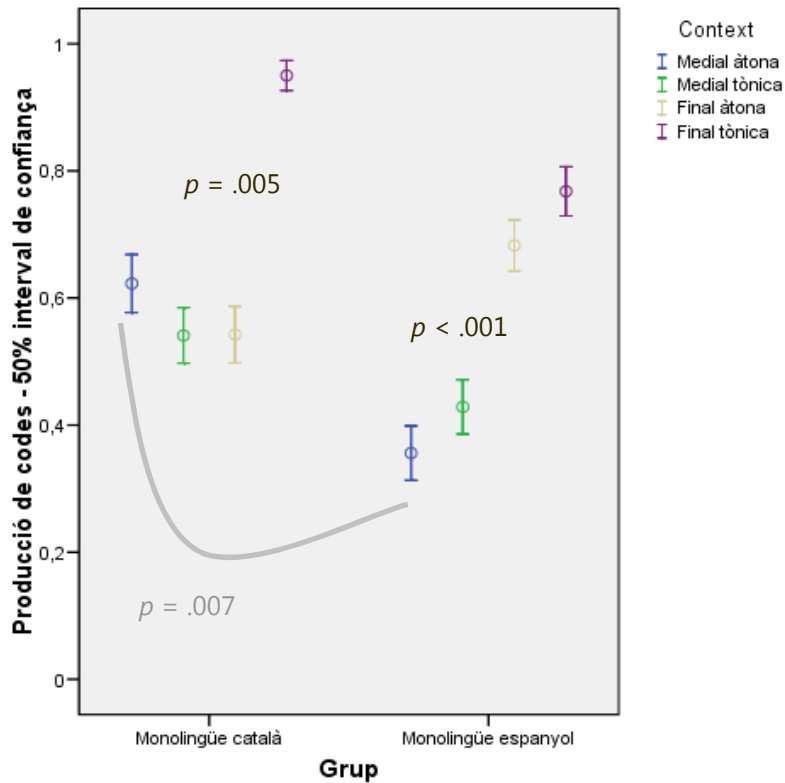
- Els catalans, $p < .05$ en les dos tasques; els castellans, sense significació ($p > .05$)

Discussió

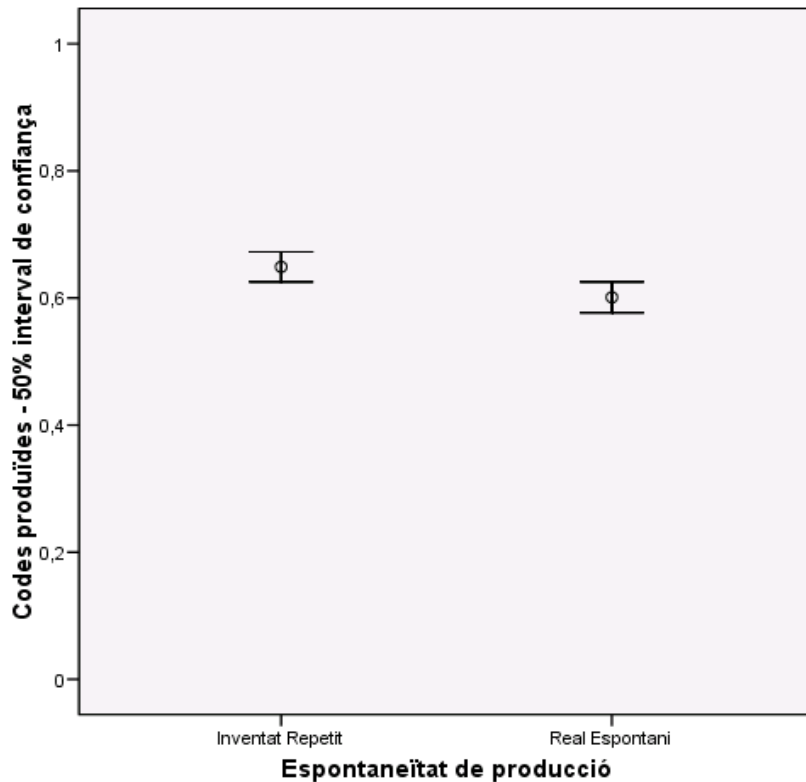
Adquisició monolingüe
Tipus de mot

Resum

- Catalans: millor producció de tòniques finals
- Castellans: millor producció de finals
- Resultats adits amb les prediccions de la hipòtesi de la freqüència
- (S'observen altres diferències explicables per la complexitat superior del català)

Esportaneïtat de les produccions

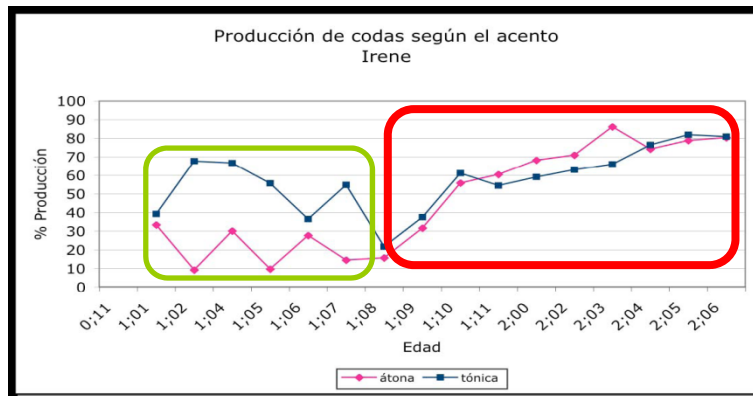
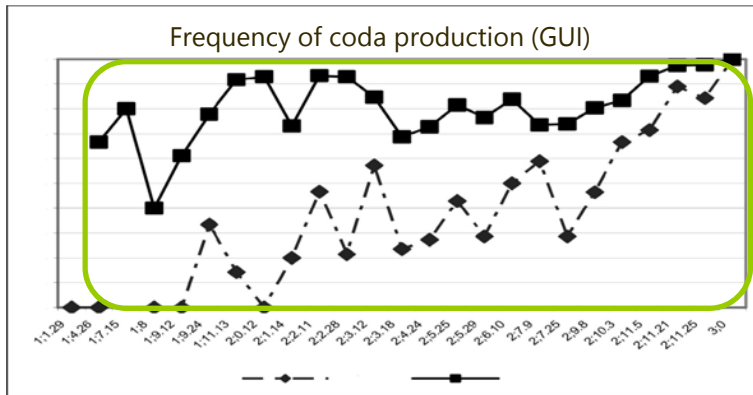
- Les produccions espontànies de mots reals no van ser significativament pitjors que les dels seus respectius mots inventats repetits
- Això posa dubtes sobre l'assumpció que les produccions imitades dels xiquets són sovint avançades a les seues produccions espontànies (Zamuner *et al.* 2004)
 - hauríem de poder trobar aquesta preferència de manera general, tant en català com en espanyol
 - els nostres resultats surten tots d'un experiment, i això pot afectar l'espontaneïtat de les produccions

Monolingües anglesos: *Prominència?*

H. Prominència	H. Freqüència	Kirk & Demuth (2006)	Hipòtesi vencedora
tòniques > àtones	àtones > tòniques	tòniques > àtones (fin > med)	Prominència (?)

- Una interpretació equivocada de les dades?
 - K&D només compten bisíl·labs amb coda senzilla
 - Si el còmput s'estengués a monosíl·labs i a mots amb codes complexes, les dos hipòtesis podrien **coincidir**:
 - les dos predirien "codes tòniques > codes àtones"

Català vs. Castellà: *Freqüència*?

- Prieto & Bosch-Baliarda (2006)
 - Catalans: efecte de l'accent fins a 3;00
- Saceda (2006)
 - Castellans: efecte de l'accent fins a 1;08
- Així, entre 1,08 i 3;00:
 - Els catalans mostren efectes de prominència (accent)
 - Els castellans no en mostren

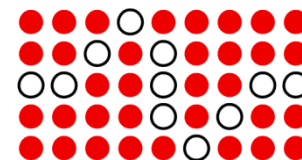

Conclusions

Conclusions

- Els nostres resultats destaquen que la freqüència distributiva en la llengua és important en l'adquisició de l'estructura prosòdica
- La producció de codes en diferents contextos fonològics **reflecteix** la freqüència específica de tals estructures en les llengües input:
 - els castellans fan menys omissions en posició final de mot
 - els catalans fan menys omissions en síl·labes finals tòniques
- Les dades *no* donen suport a la proposta interlingüística (Kirk & Demuth 2006) que les codes són més ben produïdes en síl·labes acústicament prominents
- Emprar mots nous (repetició) o coneguts (repetició/producció espontània) no ha tingut efectes en la producció de les codes ($p < .05$)

'moł.tez 'yra.sjes

Seminari de Fonologia